

RATA DE ACTUALIZARE SOCIALĂ: ASPECTE ALE ESTIMĂRII ÎN SCOPUL EVALUĂRII OFERTELOR DE ACHIZIȚII PUBLICE DURABILE

Cojocar Maria, doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Davîdov Cătălina, lector universitar,
Rusu Elena, doctorandă, Școala Doctorală de Științe Economice,
Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT

The social discount rate is an important tool used to evaluate investment projects and government policies at the regional level. The process of evaluating the contracts for the award of contracts for construction works of some buildings, roads, bridges, installations, etc., the estimated value is calculated based on the lifetime costs, respectively the life cycle costs. The estimated value involves updating income and cost over the life cycle. The authors conclude that the evaluation of the tender using the principle of "lifetime cost" by the contracting authorities. The methodological aspects of estimating the social discount rate are the subject of many scientific studies. In this paper, the authors have systematized different opinions on the methodology for estimating the social discount rate and present arguments on the particularities of its estimation for the evaluation of bids by contracting authorities. The study offers decision-makers suggestions for adjusting the predetermined social discount rate, in order to give a more accurate assessment of the economic and social benefits. The results of the study are relevant for regional and local authorities in developing countries, such as the Republic of Moldova, Ukraine, Georgia, which implement the principles of sustainable development in the public procurement system.

KEYWORDS: Social Discount Rate, investment project, government policy, sustainable public procurements,

Introducere

Conștientizarea dimensiunilor de sustenabilitate socială, economică și a mediului a crescut în ultimele două decenii, fapt care se referă și la evaluarea proiectelor de dezvoltare regională. Dezvoltarea regională este unul dintre obiectivele cele mai importante pe agenda Republicii Moldova, dar și a altor state. În Republica Moldova, politica de dezvoltare regională început să se contureze odată cu aprobarea Legii privind dezvoltarea regională în Republica Moldova [1], care stabilește obiectivele politicii naționale în domeniu, instituțiile implicate, competențele și instrumentele specifice promovării politicii și strategiei de dezvoltare regională. Aceasta este completată de Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020 [2], hotărâri de guvern, prin care sunt create sau reglementate mecanismele de implementare a politicii de dezvoltare regională. „Dezvoltarea regională este un proces care necesită instituții eficiente și

eficiente, precum și o cooperare strânsă între autorități publice, agenți economici și grupuri sociale la toate nivelurile. La nivel european, politica dezvoltării regionale are drept scop „... transformarea problemelor în oportunități.” [3, pag.4]

Atât în Republica Moldova, cât și în UE politica regională a suferit periodic revizuirii și ajustări. Directorul General pentru Politica Regională a Comisiei Europene, Dirk Ahner, susținea în anul 2009 că UE susține investițiile regionale și sectoriale în dezvoltarea economică regională, având ca obiectiv primordial să ajute regiunile mai sărace „... să concureze pe piața europeană unică și să ajungă din urmă regiunile mai prospere” [3, pag.3]. Dacă anterior se considera că poli de creștere pot fi considerate orașele mari, politica de dezvoltare regională adoptată în UE pune accent pe orașele mici și medii. Rolul orașelor mici și mijlocii se explică prin conectarea centrelor urbane, orașelor mici și regiunilor rurale îndepărtate. Aceasta contribuie și la diminuarea fenomenului depopulării localităților rurale.

Fondurile structurale și de investiții europene joacă un rol crucial în dezvoltarea proiectelor de investiții, care acționează asupra creșterii și ocupării forței de muncă. Investițiile sunt organizate în jurul a patru domenii tematice: 1) competitivitatea și internaționalizarea; 2) capitalul uman; 3) incluziunea socială și ocuparea forței de muncă; 4) durabilitatea și utilizarea eficientă a resurselor. Prioritățile investiționale pentru finanțare vizează proiecte de dezvoltare regională, în care accentul se pune pe competitivitate, durabilitate și schimbările climatice.

Proiecte de investiții de dezvoltare regională care au componentă de durabilitate integrată pot fi considerate [4, pag. 78]:

- **Infrastructura ecologică (prietenosă mediului)** presupune utilizarea pe larg a vegetației, solurilor și proceselor naturale în gestionarea resurselor de apă și crearea de medii sănătoase pentru oameni, animale, păsări. Asemenea exemple pot fi considerate: amenajarea spațiilor verzi urbane; acoperișuri verzi; pereți verzi; parcuri, grădini publice și locuri de joacă verzi; zone verzi pe străzile urbane și suburbane; promovarea agriculturii urbane; plantarea și păstrarea pădurilor urbane;
- **Infrastructură eficientă energetic.**
- **Investițiile în „străzi complete”** au, de asemenea, o componentă de durabilitate, care presupun fluidizarea traficului vehiculelor, îmbunătățind accesul la transportul public nonpoluant (biciclete, trotinete, mersul pe jos)
- Proiectele de investiții în **drumurile durabile** au ca obiectiv reducerea cât mai mare posibilă a impactului traficului (zgomot, poluare atmosferică, vibrații).
- Proiecte de infrastructură socială, precum clădirile durabile. „Eficiența energetică este primul pas în obținerea durabilității clădirilor” [4, pag.102].

1. Rata de actualizare socială în contextul evaluării proiectelor de dezvoltare regională

Astăzi provocarea constă în stabilirea ratei de actualizare pentru impactul asupra mediului, la o rată care va atinge fie o rată de epuizare a capitalului natural care maximizează utilitatea consumului generațiilor actuale și viitoare, fie menținerea capitalului natural. Nu se poate presupune o rată de actualizare comună atât pentru capitalul natural, cât și pentru capitalul creat de om, deoarece capitalul natural este finit și limitat, în timp ce capitalul creat de om nu este limitat. [5]

Instrumentele de selectare a proiectelor de investiții realizate din fonduri publice au suferit, de asemenea, o modificare semnificativă. Astfel, dacă până în anul 2010 se da prioritate analizei cost – beneficiu (ACB), actualmente se aplică alte tehnici de evaluare, printre care analiza cost – eficacitate (ACE). În literatura de specialitate sunt aduse critici ambelor tehnici de evaluare. Astfel, ACB este considerat un instrument financiar de „... a identifica, măsura și compara costurile și beneficiile exprimate în termeni monetari” [6, pag.6]. În același timp, apare necesitatea de evaluare unor indicatori de mediu, sociali, care nu pot fi exprimați în termeni monetari. Însă și analizei cost – eficacitate i se impune dezavantajul că ia în considerare „... o

singură dimensiune a rezultatelor”, precum și că „ACE nu este utilă pentru a decide dacă un anumit proiect va primi finanțare sau nu” [6]. Diferența dintre aceste două instrumente (ACB și ACE) este prezentată în următoarea figură:

ANALIZA COST-BENEFICIU	ANALIZA COST-EFICACITATE
<ul style="list-style-type: none"> • orizontul de timp • valoarea reziduală • tipuri de costuri • valoarea actualizată a costurilor • abordarea incrementală • raport cost-beneficiu 	<ul style="list-style-type: none"> • orizontul de timp • tipuri de costuri • tehnica de actualizare; • rata de actualizare • analiza cost-eficiacitate ponderată • valoarea actualizată a costurilor • abordarea incrementală/diferențială • raportul-cost-eficacitate; • costuri unitare; costul unic dinamic

Fig. 1. Delimitări conceptuale între ACB și ACE

Sursă: elaborat de autori

Totuși, ACE este un instrument care poate să fie util în selectarea unor alternative de investiții, prin compararea indicatorilor exprimați în unități nonmonetare. Întrucât pentru finanțare este necesar de calculat indicatori exprimați valoric, precum valoarea actualizată netă, rata internă de rentabilitate, perioada de recuperare ș.a., este necesară transformarea acestora în avantaje sau dezavantaje exprimate în unități valorice.

Aspectele evaluării fluxurilor de numerar ale proiectelor de mediu sau sociale sunt abordate frecvent în literatura de specialitate. După cum menționează Giani Gradinaru, „Evaluarea impactului asupra mediului se bazează pe folosirea combinată de metode tradiționale, caracterizate printr-o abordare statică a analizei proceselor, fenomenelor și metode modern cu componentă dinamică.” [7, pag.132]. Astfel, pentru investițiile care implică cheltuieli inițiale masive sau care au perioade lungi până la realizarea fluxurilor nete de numerar pozitive, alegerea unei rate de actualizare poate fi un factor major în determinarea efectelor. Investiții masive în proiecte de diminuare a impactului negativ al activității economice asupra mediului sunt de obicei necesare la început, în timp ce beneficiile acestor investiții fie se realizează după mulți ani, cum ar fi îmbunătățirea calității sănătății și a mediului, fie nu sunt vizibile la început pentru mulți ani, cum ar fi reducerea contaminării mediului cu deșeuri periculoase sau protecția atmosferei.

Unul dintre criteriile principale pentru luarea unei decizii cu privire la investirea fondurilor bugetare într-un anumit proiect de investiții este rata de actualizare socială. Spre deosebire de rata de actualizare a pieței financiare, această rată ia în considerare efectul social și impactul asupra mediului al activităților realizate. În literatura de specialitate, sunt cercetate două abordări principale de evaluare a acesteia:

- metodă de evaluare a ratei sociale de preferință intertemporală (SRTP);
- metodă de evaluare a costului de oportunitate socială al capitalului (SOC).

Există divergențe de opinii cu referire la care dintre aceste două metode oferă mai precis o decizie investițională eficientă.

La baza abordării STRP stă regula „Ramsey” pentru rata socială de preferință temporală: [8]

$$s = \rho + \mu \cdot g, \quad (1)$$

ρ – este rata la care indivizii diminuează utilitatea viitoare (bunăstare)

$\mu \cdot g$ – actualizarea consumului

care în timp a suferit un șir de modificări [9]:

$$s = \rho + \mu \cdot g + L, \quad (2)$$

L - rata de schimbare a șanselor în decursul vieții [5]:

V. Baumol, M. Spackman, R. Blundel, M. Percoco și alți autori au studiat metoda SRTP. În același timp, a fost dezvoltat și un model bazat pe datele statistice disponibile:

$$SRTP = (1 + g) \mu (1 + \rho) - 1, \quad (3)$$

Unde: g este rata de creștere a consumului pe cap de locuitor;

μ - utilitate socială din consum;

ρ - rata preferințelor intertemporale.

La determinarea ratei preferințelor intertemporale, trebuie luate în considerare următoarele caracteristici ale determinării indicatorilor calculați:

- rata de creștere a consumului pe cap de locuitor (g) reflectă modificarea preconizată a volumului de consum de către populația unei țări sau regiuni. În sine, acest indicator nu conține informații despre utilitatea socială a consumului și nivelul de bunăstare al populației, dar dacă sunt disponibile informații suplimentare, permite să se tragă concluzii despre tendințele actuale în dezvoltarea economică a unei țări sau regiuni;
- utilitatea socială din consum (μ) permite estimarea creșterii consumului pe cap de locuitor.

Indicatorul depinde de elasticitatea utilității marginale a consumului și se determină după formula lui D. Pearce [10] în baza metodologiei expuse de D. Stern [11]:

$$(APC - \delta) / (APS(APC - y) + y), \quad (4)$$

Unde: APC este costul de oportunitate al capitalului,

APS - rata medie de economisire,

y este rata de creștere a veniturilor populației,

δ este rata netă de preferință intertemporală.

Această rată este estimată empiric și, potrivit cercetătorilor, tinde spre zero.

În același timp, o serie de studii atribuie aceste rată valori în cadrul intervalului de la 0 la 0,5 [3].

Metoda SOC a fost abordată în lucrările lui P. Diamond, R. Haveman, D. Pearce, J. Cater și alți cercetători, dar în contrast cu abordarea SRTP, pentru evaluarea acesteia nu a fost dedusă o singură formulă. În contextul dat, este justificată preferința unor cercetători pentru abordarea STRP, care presupune utilizarea unei formule de calcul și posibilitatea aplicării ei în condițiile datelor statistice accesibile. De rând cu contradicția enunțată, au fost identificate și alte delimitări metodologice privind nivelul acestei rate.

Trebuie de menționat, că în Manualele de lucru pentru obținerea de finanțare din diferite fonduri europene, se face referință atât la rata de actualizare financiară, cât și la cea socială. Pentru proiectele finanțate de UE din Fondurile Structurale, Comisia Europeană recomandă actualizarea fluxurilor la rata de actualizare financiară de 5% pe durata perioadei de referință, care reprezintă numărul de ani pentru care sunt furnizate previziuni în analiza costuri-beneficii. Cu ajutorul acestei rate se evaluează sustenabilitatea financiară a proiectului. „Proiectul este sustenabil din punct de vedere financiar atunci când funcționarea lui nu implică riscul de a rămâne fără bani în viitor”. Perioadele de referință pentru diferite sectoare variază între 10 – 30 de ani:

Sector	Perioada de referință
Energie	15-25
Apa și mediu	30
Căi ferate	30
Porturi și aeroporturi	25
Drumuri	25-30
Industrie	10

Sursă: [12, pag. 7]

La baza evaluării proiectelor de dezvoltare durabilă se află teoria tranziției durabile. În sensul teoriei tranziției durabile, „tranziția” unui sistem sau a unei industrii spre dezvoltarea durabilă este un proces care este orientat spre obiective de dezvoltare pe termen lung, care sunt mai conforme cu interesele colective sau sociale, prin învățare continuă și difuzarea tehnologiilor inovatoare sub efectul stimulentei a politicilor de susținere. [13].

În anul 2015, Comisia Europeană a dat start implementării modelului economiei circulare și declară „Închiderea buclei” – un plan de acțiune al UE pentru economia circulară” [14]. „Din perspectiva tranziției globale către o economie circulară, teoria tranziției durabile trebuie să stea la baza metodei de planificare strategică, impunând scenarii diferite și constrângeri ce țin de poluarea mediului, discriminării, diminuarea impactului etc” afirmă unii cercetători [15].

2. Crearea de valoare socială – obiectiv al proiectelor de dezvoltare regională

Dacă în cazul proiectelor de investiții implementate de întreprinderi se pune accent pe crearea de valoare economică, în cazul proiectelor de dezvoltare regională, se pune accent atât pe valoarea economică, cât și pe cea socială, acestea fiind într-o relație de interdependență.

În cercetarea „Social Return on Investment: Exploring Aspects of Value Creation in the Nonprofit Sector”, Jed Emerson, Jay Wachowicz și Suzi Chun abordează fundamentele și metodologia a acestei metode tehnice de măsurare a impactului socioeconomic. Acești cercetători afirmă că termenul de antreprenorism „a ajuns să fie folosit pentru a identifica unii indivizi care au stimulat progresul economic prin găsirea unor modalități noi și mai bune de a face lucrurile [16]. Sensul acestui concept este explicat de Jean Baptiste Say. Scriind la sfârșitul secolului al XIX-lea, Say a menționat că: Antreprenorul mută resursele dintr-o zonă mai mică într-o zonă cu productivitate mai mare și randament mai mare. Antreprenorii creează valoare.

Pe lângă antreprenoriatul conceput pentru a genera valoare economică, este într-o dezvoltare ascendentă și antreprenoriatul social. Pentru antreprenorii sociali care gestionează întreprinderi cu scop social, acest proces de creare a valorii are loc simultan în trei moduri: de la pur economic, la socio-economic, la social. Valoarea economică este creată prin valorificarea unei resurse sau a unui set de input-uri, furnizarea de input-uri sau procese suplimentare care sporesc valoarea acestor intrări și astfel generează un produs sau serviciu care are o valoare de piață mai mare la următorul nivel al lanțului valoric. Exemple de creare de valoare economică pot fi identificate în activitatea majorității societăților cu scop lucrativ, indiferent de mărimea acestora. Pentru măsurarea valorii economice create sunt elaborate multiple metode și indicatori. Valoarea socială, necâtând la faptul că are valoare intrinsecă, este dificil de măsurat. Se consideră că „... valoarea socială este creată atunci când resursele, intrările, procesele sau politicile sunt combinate pentru a genera îmbunătățiri în viața indivizilor sau a societății în ansamblu” [18]. Exemple de creare a valorii sociale pot fi considerate astfel de „produse” precum plăcerea de a te bucura de drumuri bune, a te plimba în parcuri în siguranță ș.a.

Valoarea socială poate fi regăsită în eforturile comunităților de a integra persoanele cu necesități speciale în activități economice, donații în scopuri de a crea centre sociale, cantine sociale, aspecte ale organizării comunitare, scutirea de taxe pentru anumite categorii de întreprinderi ș.a. În primul rând, faptul că donațiile efectuate în scopuri filantropice investite în obiecte și activități sociale astăzi generează rentabilități economice și sociale viitoare care depășesc valoarea inițială a donațiilor făcute. De asemenea, întreprinderile care desfășoară activități cu scop social (ONG, întreprinderi sociale), care sunt scutite de impozite, creează o valoare semnificativă pentru societate, care rămâne în mare parte nedocumentată și nu este valorizată.

Între acești doi poli de creare a valorii (economică și socială) se află valoarea socio-economică, care se bazează pe fundamentul creării valorii economice, încercând să cuantifice și să încorporeze anumite elemente ale valorii sociale. O entitate creează valoare socio-economică utilizând resurse, intrări sau procese; creșterea valorii acestor intrări generează ulterior economii de costuri pentru sistemul public sau mediul din care face parte entitatea. Aceste economii de costuri se datorează economisirii cheltuielilor publice și parțial prin creșterea veniturilor pentru sectorul public, sub formă de impozite suplimentare. Astfel de activități care generează valoare socio-economică sunt programele de ocupare a forței de muncă pentru persoanele cu dizabilități sau fără adăpost, programele de formare profesională sau alte inițiative care asigură ocuparea forței de muncă pentru cei care primesc în prezent sprijin public și îndepărtează indivizii de sistemele publice și către piețele private.

Cele trei tipuri de valoare create de investițiile în proiecte de dezvoltare regională trebuie abordate prin prisma dimensiunii temporale ca fiind create într-un anumit interval de timp. În acest caz, perioada respectivă este de peste 10 ani. Mai mult, autorii studiului „Social return on Investment: Exploring SPECTS OF Value Creation in the Nonprofit sector” afirmă că „toate cele trei tipuri de valoare ar trebui înțelese prin prisma a celei de a patra dimensiune a creării de valoare - cea a valorii transformative” [16, pag. 138], valoarea transformativă devenind fundamentală pentru celelalte trei tipuri de valoare (economică, socio-economică și socială).

Un alt concept, care, într-o oarecare măsură, are tangență cu tipurile de valoare enunțate mai sus, este *valoarea mixtă* (Blended Value), concept atribuit lui Jed Emerson [17].

Acest concept face referință la cadrul conceptual emergent în care întreprinderile, activitățile și investițiile sunt evaluate pe baza capacității lor de a genera un mix de valoare financiară, socială și de mediu. Conceptul *Blended Value* se bazează pe noțiunea că valoarea nu poate fi strict delimitată și este inerent alcătuită din mai multe categorii de măsurare a performanței. De exemplu, în cadrul unei evaluări mixte, o afacere cu scop lucrativ va lua în considerare impactul social și de mediu asupra societății, alături de măsurarea performanței financiare. În același context, organizațiile nonprofit vor lua în considerare eficiența financiară și sustenabilitatea acesteia, de rând cu performanțele sociale și de mediu. Valoarea mixtă sugerează că adevărata misiune a oricărei entități are capacitatea de a genera valoare de toate cele trei tipuri. Astfel, la evaluarea impactului asupra societății sau a mediului un investitor va lua în considerare diferite categorii de randamente.

3. Performanța proiectelor de dezvoltare durabilă prin prisma durabilității

Emerson susține ideea că măsurarea investițiilor doar în termeni de rentabilitate financiară este o evaluare lipsită de perceperea realității, deoarece există implicații sociale și de mediu pentru orice activitate economică. [17] Când investitorii se așteaptă la o valoare mixtă, ei caută rentabilități sociale, de mediu și financiare. Deși nu există un sistem unic de măsurare standardizat pentru a defini aceste randamente pentru investitori, organizații precum Global Impact Investing Network și Global Impact Investing Rating System depun eforturi pentru a crea un set de instrumente de măsurare și valori care să facă mai fezabilă evaluarea holistică a investițiilor.

În acest scop, experții recomandă indicatorul rentabilitatea socială a investiției (SROI) pentru măsurarea valorii sociale și social-economice, considerată o metodă bazată pe principii de măsurare a valorii extra-financiare. Poate fi utilizat de orice entitate pentru a evalua impactul asupra părților interesate, pentru a identifica modalități de îmbunătățire a performanței și pentru a spori performanța investițiilor. Această metodă are la bază 7 principii:

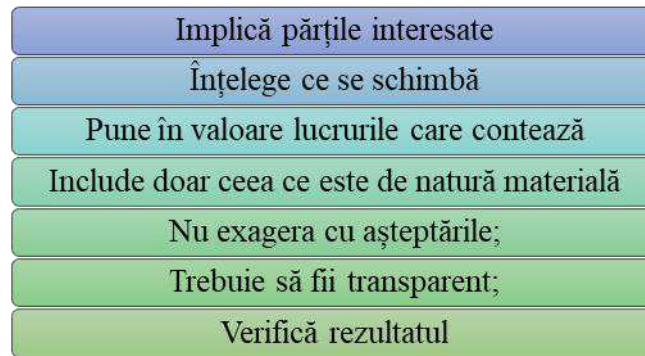

Fig.2. Principii ale metodei SROI
 Sursă: elaborate de autori în baza sursei [18]

„Rentabilitatea socială a investiției (SROI) este o metodă organizațională de contabilizare a creării de valoare, în primul rând a valorii sociale sau de mediu” [18]. SROI permite entităților să măsoare cât de multe schimbări sunt create prin urmărirea performanței sociale, de mediu și economice relevante. Diferența cheie între SROI și alte metodologii este atribuirea valorilor monetare cantității de schimbare create.

Companiile emit situații financiare care arată veniturile investitorilor, vânzările, profiturile nete, datoriile și alte variabile cheie, dar SROI nu este reflectată.

Scopul emiterii SROI este ca companiile să poată analiza impactul lor social în termeni financiari.

Factorii care intră în calculul SROI sunt valoarea impactului social și valoarea investiției inițiale.

$$SROI = \frac{NPV_{Benefits}}{NPV_{Investments}} \quad (5)$$

În care: *SROI* – Rata social a investiției

$NPV_{Benefits}$ – valoarea prezentă/actualizată a beneficiilor;

$NPV_{Investiției}$ – valoarea prezentă/actualizată a investiției

SROI atribuie o valoare monetară intrărilor și rezultatelor și folosește această atribuire pentru a calcula un raport. Dacă acest raport este 5:1, înseamnă că fiecare unitate monetară alocată va genera (sau a generat) o valoare socială în valoare de cinci unități monetare.

În timp ce conceptul SROI există în analiza cost-beneficiu, o metodologie pentru calcularea rentabilității sociale a investițiilor în contextul întreprinderii sociale a fost documentată pentru prima dată în anul 2000 de Fundația Roberts Enterprise Development (REDF) din San Francisco, fundație care acordă finanțare sub formă de granturi pe termen lung organizațiilor care gestionează afaceri în beneficiul societății [16]. Din acel moment abordarea a evoluat ținând seama de evoluțiile în raportarea componentei durabilității corporative, precum și de dezvoltarea în domeniul contabilizării impactului asupra evoluției societății și a mediului. Interesul a fost alimentat de recunoașterea din ce în ce mai des a importanței valorilor pentru gestionarea impacturilor care nu sunt incluse în situațiile/rapoarele de profit și pierdere tradiționale și de necesitatea ca aceste valori să se reflecte și asupra rezultatelor. În timp ce SROI se bazează pe logica analizei cost-beneficiu, este diferit prin faptul că este conceput în mod explicit pentru a informa deciziile practice ale managerilor și investitorilor de întreprinderi axate pe optimizarea impactului lor social și de mediu. În schimb, analiza cost-beneficiu este o tehnică înrădăcinată în științele sociale care este folosită cel mai adesea de către finanțatorii din afara unei organizații pentru a determina dacă investiția sau subvenția lor este eficientă din punct de vedere economic, deși eficiența economică cuprinde și considerații sociale și de mediu.

Din formula (5) rezultă necesitatea actualizării atât a eforturilor, cât și a efectelor obținute din realizarea proiectului de investiții. Cele mai multe dezbateri în raport cu actualizarea se referă la mărimea și modul de calcul al ratei de actualizare. O soluție rapidă ar fi să ia în

considerare o rată de referință standard a minimumului acceptat de performanță, deci de a stabili o rată necesară a rentabilității, care reflectă în mare măsură obiectivele atât economice, cât și cele sociale, ale mediului.

În opinia noastră, în condițiile economice actuale, pentru a evalua performanța socială a proiectelor semnificative din punct de vedere social, este recomandabil să se utilizeze o rată de actualizare socială diferențiată. Această abordare nu a primit o acoperire atât de largă în literatura de specialitate precum utilizarea unei norme universale.

Cu toate acestea, trebuie menționată contribuția economiștilor M.Freeman, B.Groom, M.Spackman; S.C.Rambaud, M.J.Torrecillas la studiul acestei probleme. Aceștia au identificat trei mărimi ale ratei de actualizare socială: 1) cu valoarea 0; cu valoare constantă (s), și 3) cu valoare variabilă în timp ($s(t)$), [20, pag. 80]. Utilizarea unei rate de actualizare socială diferențiată în contextul dezvoltării regionale, în opinia noastră, va face posibilă determinarea mai exactă a eficacității unui proiect de investiții. În special, factorii care confirmă această ipoteză sunt:

- impactul semnificativ al unui proiect specific asupra regiunii în care se implementează acesta;
- gradul de diferențiere a regiunilor în funcție de specializare, bunăstarea populației, nivelul de economii și consum;
- rezultatul finanțării proiectelor dintr-un buget regional specific trebuie să aibă un efect pozitiv asupra populației din regiune și să nu dăunează mediului.

CONCLUZII. Analiza performanței sociale a investițiilor oferă un instrument suplimentar pentru măsurarea valorii acestora. În opinia noastră, rata de actualizare socială este oportună pentru actualizarea fluxurilor în cazul proiectelor cu componentă de durabilitate integrată. Rata de actualizare socială reprezintă posibilitățile alternative pentru o societate de a utiliza resursele fie între două perioade de timp, fie între opțiuni de investiții diferite.

Rentabilitatea socială a investiției (SROI) este o metodă de măsurare a valorilor care nu sunt reflectate în mod tradițional în situațiile financiare sau în alți indicatori calculați de evaluare a proiectelor de investiții, inclusiv factorii sociali, economici și de mediu. Prin aplicarea acesteia în procesul de evaluare a ofertelor în cadrul proiectelor de investiții de dezvoltare regională, se poate identifica cât de eficient o companie își folosește capitalul și alte resurse pentru a crea valoare pentru comunitate. În timp ce o analiză cost-beneficiu tradițională este utilizată pentru a compara diferite investiții sau proiecte, SROI este utilizat mai mult pentru a evalua progresul general al anumitor evoluții, arătând atât impactul financiar, cât și cel social.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova nr.438 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial Nr.21-24 din 16.02.2007.
2. Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020 nr.239 din 13.10.2016 (In: Monitorul oficial nr.30-39/65 din 03.02.2017)
3. Politica regională a Uniunii Europene, o sursă de inspirație pentru țările din afara UE? Aplicarea principiilor, împărtășirea lecțiilor învățate, schimbul de experiență. Comisia Europeană, Directoratul General pentru Politică Regională. Uniunea Europeană, 2009, pag. 4
4. World Bank Group. Soluții tehnice și tehnologii eficiente și inovatoare pentru investițiile în infrastructura publică din România. Raport final, 26 iunie 2015. Disponibil online: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/240821468196173343/pdf/Solu%20c5%a3ii-tehnice-%209fi-tehnologii-eficiente-%209fi-inovatoare-pentru-investi%20c5%a3iile-%203%aen-infrastructura-public%2083-din-Rom%20a2nia-raport-final.pdf>
5. Kula, Erhun & Evans, David. (2011). Dual discounting in cost-benefit analysis for environmental impacts. Environmental Impact Assessment Review - ENVIRON IMPACT ASSESS REV. 31. 180-186. 10.1016/j.eiar.2010.06.001
6. http://old.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Doc
7. Giani Gradinaru. Actualizarea în procesul de evaluare a investițiilor de mediu. În: Revista *Informatica Economica*, nr. 2(26)/2003, pag. 132 – 138.

8. Ramsey, F. (1928). A mathematical theory of saving. *Economic Journal* 38, pp. 543-559.
9. Pearce, D.W, Ulph, D. (1999). A social discount rate for the United Kingdom. In: Pearce, D. (Ed.), *Environmental Economics: Essays in Ecological Economics and Sustainable Development*. Edward Elgar, Cheltenham, pp. 268-285.
10. Pearce, D.W. A Social Discount Rate for the United Kingdom. Centre for Social and Economic Research on the Global Environment University of East Anglia, UK. Working Paper 95-01. – 1995.
11. Stern, N. (1977). The Marginal Valuation of Income. In: *Studies in Modern Economic Analysis*. Blackwell, Oxford.
12. Comisia Europeană. Noua perioadă de programare 2007-2013. Orientări privind metodologia de realizare a analizei costuri-beneficii. Document de lucru nr.4. 08/2006. Disponibil online: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd4_cost_ro.pdf
13. Peter S. Hofman & Boelie Elzen (2010) Exploring system innovation in the electricity system through sociotechnical scenarios, *Technology Analysis & Strategic Management*, 22:6, 653-670, DOI: [10.1080/09537325.2010.496282](https://doi.org/10.1080/09537325.2010.496282)
14. *Închiderea buclei – un plan de acțiune al UE pentru economia circulară*. COM (2015) 614 final. Disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>
15. Bush J., Aye L., Hes D., Murfitt P. (2018) How Could Sustainability Transition Theories Support Practice-Based Strategic Planning?. In: Moore T., de Haan F., Horne R., Gleeson B. (eds) *Urban Sustainability Transitions. Theory and Practice of Urban Sustainability Transitions*. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4792-3_5
16. Emerson, J., Wachowicz, J., Chun, S. Social Return on Investment: Exploring Aspects of Value Creation in the Nonprofit Sector. Disponibil online: <https://redf.org/wp-content/uploads/REDF-Box-Set-Vol.-2-SROI-Paper-2000.pdf>
17. Blended Value. About Jed Emerson. <https://www.blendedvalue.org/about-jed-emerson>
18. Best Practices in Social return on Investments. <https://www.sopact.com/social-return-on-investments-sroi>
19. M.Freeman, B.Groom, M.Spackman. Social Discount Rates for Cost-Benefit Analysis: A report fit HM Treasury. February, 2018. Disponibil online: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/935551/Social_Discount_Rates_for_Cost-Benefit_Analysis_A_Report_for_HM_Treasury.pdf
20. Rambaud, S.C., Torrecillas, M.J. Social Discount Rate: A Revision. *Anales de Estudios Economicos y Empresariales*. Vol. XVI, 2006, pp. 75-98.
21. A Social Time Preference Rate for Use in Long-Term Discounting. OXERA a report for ODPM, DfT and Defra, – 2002.

Această publicație este elaborată în cadrul proiectului
 „Consolidarea achizițiilor publice durabile în Republica Moldova” 20.80009.7007.15,
 finanțat din Bugetul de Stat în cadrul Programului de Stat (2020-2023)